

Tokkekøb Hegn – Dysserne ved Store Donse Dam

Rød rute er 5,6 km.

1 Teglværk

På skovkort fra 1768 er nævnt et teglværk ved Dæmpegård. Indtil midten af 1960'erne gravede Frederiksholm Teglværker A/S ler på Dæmpegårds mark, hvorfra et tipvognsspor førte sydpå til en rampe ved Stumpedysselvej. Den store lergrav blev senere delvis opfyldt, men tilbage blev den smukke sø syd for gården. Gravning af ler blev ved et mageskifte henlagt til skoven på et område øst for Dæmpegård. Gravetilladelsen udløb år 2003.

2 Store Donsedam

Store Donsedam er en opstemmet dam. Ved dens udløb mod sydøst i Donse Å lå allerede i 1592 en vandmølle. I 1704 blev Donse Krudtværk anlagt og drevet af vandkraft. Krudtværket blev kendt for dets talrige eksplosions-ulykker, der til sidst i 1910 standsede krudtfremstillingen. Omkring 1796 blev dæmningen forhøjet, og søen fik nogenlunde dens nuværende størrelse. I det lille stråttækte slusehus boede slusemesteren, der regulerede vandstanden.

Store Donsedams tilløb er det lille vandløb Dybendalsrende, der får vand fra Store Dyrehave og søerne ved Frederik VII's vej. Store Donsedam var tidligere en fiskedam ligesom flere andre små damme nær ved, f.eks. Store - og Lille Stolmerdam.

Hele området med damme, krudtværk og vandmøller hørte til Donse Avlsgård indtil Statsskovbruget overtog det. Damhuset ved søen blev da et skovløbersted, og krudtmesterens hus, Krudthus, blev skovfogedsted.

Store Donsedam var tidligere badested for folk i omegnen. En yndet badeplads lå på Den Landfaste Holm.

7 Dæmpegårdsdyssen

Den er fra stenalderen omkring år 3.400 f.Kr. Den har to kamre og var sandsynligvis et familiegravsted for egnens bønder. Dyssen er en usædvanlig stor og velbevaret langdysser, som blev udgravet og undersøgt i 1860 af Kong Frederik VII, hvorfor den også kaldes Kongedyssen. Kongens navnetræk og datoen 30/5 1860 står indhugget i en randsten i nordvesthjørnet til minde om begivenheden. På sydsiden af den store overligger er indhugget initialerne L.D. (Louise Danner). Den 25. juni 1903 blev dyssen fredet.

8 og 9 Andre dysser

Der er mange andre dysser i Tokkekøb Hegn. Bl.a. findes der på sydsiden af Kirkeltevej en stor og velbevaret langdysser (8), og på vejens nordside er en tilsvarende lidt mindre langdysser (9).

Kilde: Naturstyrelsens folder nr. 9.